

TÉMA: Příběhy čaje a čajové praxe v kontextu české čajové subkultury

AUTORKA: Mariana KARÁSKOVÁ

VEDOUCÍ BP: PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D.

Předložená práce si klade za cíl popsat českou čajovou subkulturu a roli jednotlivých aktérů v ní na příkladu případových studií vybraných čajoven. Práce je rozdělena do teoretické a empirické části. Výzkumná otázka se věnuje porozumění subkultuře čaje skrze její přístup k čaji samotnému a je realizována dvěma směry – jaká je praxe přípravy čaje v českém prostředí a jaká je emická reflexe čajové subkultury z perspektivy čajařů? V samotné empirické části se tyto dva směry projevují ve dvou „příbězích“, jak autorka tyto dva předměty výzkumu nazývá, a to příběh čaje a příběh čajoven. Zatímco první se věnuje čajovým rituálům v českém prostředí a vnímání/interpretaci symboliky a kulturních norem spojených s čajem, v druhém příběhu autorka sleduje vnímání stavu či fáze vývoje českých čajoven z pozice informantů. Jsou to oba dva relevantní směry výzkumu, jen si při čtení říkám, jestli bylo pro potřeby práce nutné zaměřovat se „plytčeji“ na oba anebo raději hlouběji na jeden z nich?

Práce je opřena o pět rozhovorů s informanty, kteří jsou sice představeni, ale myslím, že k lepšímu pochopení a kontextu práce by hlubší přiblížení jejich vztahu k čaji a čajové subkultuře jen prospělo. Autorka sice poměrně zevrubně popisuje proces vzniku vzorku, má i jistou míru reflexivity ve vztahu ke kvalitě vzorku, ale lepší práce s kontextualizací sbíraných dat bych uvítal. Na druhou stranu se mi líbí schopnost autorky dobře pracovat s informacemi z rozhovorů. Citované pasáže jsou dány do zajímavého sledu, kontextu, jsou patřičně uvedeny nebo vysvětleny, nejsou jen „plonkově“ vloženy do textu. Po formální stránce považuji interpretaci za velmi zdařilou. Na druhou stranu ale považuji za problematické tak „úzké“ zaměření autorky. Ta sice tvrdí, a správně, že v českém prostředí, navzdory poměrně silné čajové a čajovnové kultuře, není mnoho relevantní odborné literatury, a proto se primárně odvolává na diplomovou práci kolegyně Binkové. Na druhou stranu jsou práce, které by šlo komparovat a se získaným materiálem o české subkultuře vhodně porovnat (např. Hartwig Bohne). Jestliže se autorka věnuje smyslovosti, vnímání a emocím, pak jedno subkulturní prostředí je relevantně komparovatelné s jinými (lze hledat paralely či rozdíly).

S výše uvedeným nedostatkem souvisí i menší kritika použité literatury. Autorka sice má dostatek zdrojů, ale většinu nelze považovat za odborné. Z těch odborných se pak většina věnuje obecným teoretickým nebo metodologickým otázkám (např. sensualita, rituál, subkultura), ale téměř nic samotné antropologii čaje jako takové. Byť souhlasím, že v českém prostředí takovou literaturu nalézt nelze, v zahraniční literatuře se taková nalézt dá, a byla by relevantní (takovou literaturu by šlo použít i ve vztahu k popisu samotných čajových rituálů – např. d'Abbs). V práci s literaturou a větší kontextualizací práce vidím největší nedostatky práce.

Po formální stránce se mi práce zdá adekvátní. Sice se zde najdou chyby a nedostatky (např. LISAHUNTER... v seznamu literatury), ale autorka prokázala schopnost citovat, napsat smysluplný a poměrně čtivý text, ve kterém systematicky a logicky provádí tématem, a co oceňuji nejvíce, prokázala schopnost kreativně uchopit velmi abstraktní téma.

Otázky k diskusi:

1. Autorka se zaměřila na dva příběhy čaje v případě české čajové a čajovnové subkultury. Jaký by byl ten třetí?
2. Jak vnímáte vztah Vašich respondentů k roli inovace a konzervace ve vztahu k rituálům a kulturním symbolům čaje?
3. Přestože jste uvedla, že v Česku je tato subkultura minimálně prostudovaná, s jakou jinou subkulturou (v Česku nebo čajovou subkulturou v jiném prostředí) by byla vhodně komparovatelná?

Celkově hodnotím práci pozitivně a i přes výše uvedené nedostatky doporučuji práci k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou VELMI DOBŘE.

V Praze dne 27. 8. 2024

PhDr. Adam Horálek, Ph.D.